

Løgmaður undan orðaskifti um uttanlandsmál á tingi í dag:

- Vit detta niður ímillum tveir stólar

-Tad er neyðugt at taka stöðu. Vit kunnu ikki bara vera í status quo stöðu, so-leiðis at einki hendir. Tá detta vit rætt og slætt niður ímillum tveir stólar sigur Anfinn Kallsberg, lögmaður nú vit sum partur av ríkinum ikki eru við í samarbeiði hvørki á ES-síðuni ella EFTA-síðuni. Løgmaður viðgongur, at hesir spurningar hava verið alt ov lítið viðgjørdir á politiskum stöði í Føroyum øll hesi árin. -Eg vóni, at vit fáa sett hol á eina veruliga viðgerð av hesum málum í viðgerðini av uttanlandsmálum á tingi.

JAN MÜLLER

Í dag fer lögtingið undir aðalorskipti um uttanríkis-politikk Føroya. Hetta er

tríðju ferð, at orðaskifti er á tingi um leiklut Føroya á tí uttanlandspolitiska økinum. Í hesum sambandi hevur lögmaður longu lagt fyri

tingið eina rættliga rúgvus-mikla frágreiðing. Har sigur lögmaður m.a. at uttan-landsviðurskipti eru vörðin alt meira viðkomandi fyri tað føroyska samfelagið. Altjóðagerðin hevur havt við sær, at lond samskipa seg á flestu økjum, til tess at samskiptið teirra millum kann fara fram smidliga og á ein so greiðan hátt sum gjørligt.

Tað er m.a. í hesum sambandi, at ein uttanlandsdeild er vörðin skipað á lógman-skrivstovu. Í Føroyum er tað lögmaður, sum situr fyri uttanlandsmálum og sum samskipar uttanlandsmál. Hetta geldur eisini á ser-økjum, sum lögmaður hevur sett aðrar landsstýris-menn at fyrisita. Landsstýrismenninir hava to ábyrgdina av at fyrirleika føroyska lóg á serøkjunum og útinnu hana.

Frágreiðingin, sum lögmaður legði fyr tingið í farnu viku, er ein lýsing av uttanlandssamstarvinum í 98 og ætlanum landsstýrisins á uttanlandssamstarvi fyri 1999. Harumframt leggur hon, við stöði í „Reyða Alit-inum“, upp til aðalorðaskifti um framtíðarstöðu Føroya í Evropa.

Meira við í heimssamfelagnum

Anfinn Kallsberg, lögmaður sigur við Sosial., at hann vónar at fáa eitt sakligt og breitt orðaskifti í tinginum í dag og leggur hann serstakan dent á, at ting-menn geva síni boð uppá okkara lutøku í heims-samfelanum og tað á fleiri økjum, bæði á tí handels-politiska og á tí meira glo-bala.

-Eg má viðganga, at eg havi ongantíð havt so stóran áhuga fyri tí uttanríkis-politiska økinum, men tað dugi eg at siggja, at har eru kraftigar reimingar alla-staðni í løtuni. Eg trúgv vit skulu vera nógv meira við, enn vit hava verið higartil.

Løgmaður vísir á, at tað broystist so nógv alla tíðina rundan um okkum, og fylgir tí ikki við á økrum økjum, so verður gloppið stór og stór.

Anfinn Kallsberg heldur, at vit mugu viðgera og taka stöðu til uttanlandsmálini uttan mun til, hvat hendir í

viðurskiptunum millum Danmark og Føroyar.

-Skulu vit her og nú til at standa fyri øllum teimum uttanríkispolitisku mál-unum, so krevur tað øgilgar ressursir, men tað er væl eitt av teimum undantøkunum, sum vit hava sett í sam-gonguskjalið, at tað er ein so stórur bitur uppá ein gang, at tað er nakað, sum vit mugu gera eina avtalu um, hvussu vit skipa tað fram-eftr saman við dønnum.

Løgmaður ber eitt sindur av ótta fyri, hvussu tingið er fyri at fara undir eina slíka viðgerð. -Eg sigi bara frá mær sjálvum, at hóast eg havi verið leingi á tingi, so er hetta eitt øki, sum í míni verður hevur verið rættliga grátt. Eg havi ikki lagt serliga stóran týðning í tað, og havi heldur ikki havt serliga áhuga fyri tí. So eg kundi hugsað mær, at hetta eru rættliga kompliseraðir spurningar, og tí er tað eisini ein spurningur um, hvørja orku tingmenn hava fyri at fara inn í ein dialog um hesi viðurskiptini - sum kortini er alneyðugt.

ES og Føroyar

Løgmaður heldur óll málini hava stóran týðning, men heldur tað sjálvandi vera umráðandi at viðgera og taka stöðu til viðurskipti, sum koma at ávirka okkara gerandisdag tvs. handelsviðurskipti, samstarv innan út-bývging og menning á flestu økjum, rætt og slætt at vera við, har tingini henda. Anfinn Kallsberg sigur, at vit føroyingar eru í tí sera óhepnu stöðu - sjálvt um vit hava ríkisfelagsskap við danir - eru vit avskornir at luttaka sum partur av ríkinum í tí útvíkingi, sum Danmark hevur fingið, tvs. at meðan Danmark er við í einum rivandi útvíkingi innan ES, so eru vit als ikki við í tí samstarvinum. Tað merkir so aftur, at teinurin millum Danmark og Føroyar á hesum øki verður stór og stór. Hann verður eisini stór til bæði Noreg og Ísland, av tí at tey londini partvist fylgja við menning-ini sum ein partur av EFTA og EBS.

Løgmaður sigur, at vit royna at bota um hesi viðurskiptini, men tað gongur ó-trúliga long tíð. Okkara rík-

Anfinn Kallsberg, lögmaður tekur ímóti bretska sendi-harranum, Andrew Bache, tá hesin vitjaði í Føroyum í fjør. Mynd Jens K. Vang

isrættarlaga stöða ger, at vit eru ikki við í samarbeiði hvørki á ES-síðuni ella EFTA-síðuni. Orsøkin til hetta er sum sagt tann, at vit eru í ríkisfelagsskapi við Danmark. Anfinn Kallsberg vísir á, at vörðu vit ein sjálvs-stöðug tjóð, so høvdu vit kunnað valt sjálvir. -Tað vit kunnu velja í dag er av-markað til at velja tað sama sum Danmark velur, og tá vit ikki velja tað, so fáa vit heldur ikki valt síðu og farið yvir til EFTA-síðuna.

Løgmaður heldur ikki tað hevði verið nakar trupul-leiki at fingið limaskap í ES ella í EFTA, um vit vóru sjálvsstöðug tjóð.

-Sigur tú við hesum, at vit eiga at skunda undir fullveldi og gerast sjálvs-stöðug tjóð?

-Tað sigi eg ikki neyðtur-viliga, men tað er neyðugt at fáa avklárað spurningin. Tað er neyðugt at taka stöðu. Vit kunnu ikki bara vera í status quo stöðu, so-leiðis at einki hendir. Tá detta vit rætt og slætt niður millum tveir stólar.

Løgmaður viðgongur, at hesir spurningar hava verið alt ov lítið viðgjørdir á politiskum stöði í Føroyum í øll hesi árin. -Eg vóni, at vit fáa sett hol á eina veruliga viðgerð av hesum málum í viðgerðini av uttanlands-málum á tingi.

Markið uppá pláss

Eitt annað stórmál, sum verður ummótt í frágreiðing-ini hjá lógmanni eru sam-ráðingarnar við bretar um landgrunnsmarkið. Anfinn Kallsberg sigur, at í verandi løtu bendir alt á at tað fer at eydnast þórtunum at koma til eina seimu tíðliga í vár í hesum týðningarmikla máli.

-Eftr at vit hava samráðst í eini 8 ár um eitt slíkt mál, so vil tað vera ein spurn-ingur um at gera eitt ella annað kompromi. Tað víði verið lögdi, um annar partur-in fekk alt. Vit royna sjálvandi at verja føroysk áhugamáli men mugu so royna at koma til sættis við

hin partin, so málið verður loyst.

Løgmaður sær annars fyri sær stórar møguleikar fyri at menna samvinnuna við bretar í framtíðini. -Vit og Bretland eru næstu grannar, og eg kann ikki ímynda mær annað enn, at tað fara at henda broytingar í sam-skipti okkara við umheim-inum, har tað er ein sjálvs-fylgja, at samvinna við næsta grannan fer at mennast enn meira.

Tætt samstarv við bretar

Anfinn Kallsberg heldur tað vera heilt náttúrligt við einum tóttum samstarvi við Bretland á nógvum økjum, og hóast hann ikki hevur avgjörða meining um, at marknatráttin hevur verið nakar kili í samstarvinum, so kann ein loysn í nettup hesum stóra máli vera eitt slag av katalysatori við enn stórri samvinnu. Og her dyrlur lögmaður ikki fyri, at hann eisini hugsar um eina samvinnu um leiting og út-víking av oljuøkjum millum Føroyar og Bretland.

-Bretar hava jú drúgar royndir á oljuøkinum, meðan vit eru nærum heilt blankir, so eg dugi ikki at siggja, at nakað skuldi verið til hindurs fyri at fingið samvinnu í lag nettup á hesum økinum.

Løgmaður sigur tað annars ikki vera nakar fremm-andur tanki fyri seg, at Føroyar einaferð í framtíðini kunnu koma at vera ein týð-andi leverandørur av gassi til bretska heimamarknaðin.

Vit spurdu lógmann, um tað ikki hevði verið eitt gott hugskot at fingið bretska forsætisráðharran Tony Blair og danska starvsbróð-urin Poul Nyrup Rasmussen til Føroya, tá marknaavtalan verður undirskrivað!

-Tað hevði helst verið eitt frálíkt hugskot, men latíð okkum nú fyrst fáa hetta málið uppá pláss.

Uttanlandsmál

Vit prenta her samandrætt lógman av Uttanlands-málum í frágreiðingini, sum varð latin tinginum í farnu viku.

„Leiklutur Føroya á tí uttanlandspolitiska økinum økist alsamt og gerst samstundis stöðugt týðningarmiklari sum árin fara.

Í komandi árum hevur Føroya Landsstýri sett sær fyri at fremja eina røð av málum á tí uttanlandspolitiska økinum.

Landsstýrið hevur avrátt, í samsvari við lögtings-samtykt seinasta heyst, at fara undir samráðingar við donsku stjórnina til tess at fremja grundleggjandi broytingar í ríkisrættarlugu stöðu Føroya. Úrslitið av samráðingunum verður ein millumlandsáttmáli, sum skipar Føroyar sum eitt sjálvstöðugt land við fullveldi, og sum samstundis skipar framtíðarsamstarvið land-anna millum.

Eitt annað stórmál, ið arbeiðt hevur verið við í samráð við uttanlandsnevndina, er markið millum Føroyar og Bretlands. Í verandi løtu bendir alt á, at tað fer at eydnast þórtunum at koma til eina seimu tíðliga í vár í hesum týðningarmikla máli.

Á tí handelspolitiska økinum hevur landsstýrið av-gjørt at taka samstarv Føroya við Evropeiska Sam-veldið upp til máls av nýggjum við øktum samstarvi fyri eyga. Landsstýrið er sinnad at byggja verandi handilsáttmála út, samstundis sum farið verður undir at kanna næri møguleikan við einari føroyskari lut-tøku í EFTA og EBS. Viðkanin av verandi handils-sáttmála er longu farin í gongd, og væntandi fara landsstýrið og ES nevndin at semjast um eitt heilsu-frøðiligt samstarv í hesum ári. Annars verður víst til tað Reyða Alitið, ið var latið lögtinginum í fjør.

Vegna tess, at føroyski búskapurin er sera opin og tiskil fullkomiliga bundin av samvinnu við úteimin, fer landsstýrið stöðugt at menna og seta á stovn sam-starv við onnur lond. Tá ið handilsáttmálarnir við tey mið- og eysturveuropeisku londini eru fingnir í lag, fer landsstýrið at miðja eftir líknandi samstarvi við aðrar partar av heiminum.

Stöðið undir tí føroyska búskapinum er fiskatíl-feingið. Grundarlagið fyri framtíðarumsiting av livandi tilfeingi havsins verður áhaldandi viðgjørt í avvarðandi altjóða felagsskapum. Landsstýrið er av teirri áskoðan, at týðningarmikið er at luttaka í hesi viðgerð, ikki minst av tí at hesar altjóða meginreglur eftir øllum at døma fara at verða stöði undir framtíðar fiskiveiði-samstarvi Føroya við onnur lond.

Á sama hátt hevur landsstýrið sett sær fyri at endur-skóða leiklut Føroya í altjóða samstarvi um umhvørvi og burðardyggja menning. Arktiska Ráðið er eitt gott dømi um hesa gongd. Føroya Landsstýri luttukur nú bæði á politiskum og embætismannastigi í arktiska samstarvinum.

Samanumtikið kann sigast um uttanlandspolitikk landsstýrisins, at í mun til undanfarin ár fer lands-stýrið at virka fyri einari øktari lutøku í teimum altjóða avbjóðingum og reimingum, ið vera Føroyum fyri framman.“